

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

A szakvélemény címe: Alkalmazott grafikai mű felhasználása

Ügyszám: SzJSzT-45/14.

A kirendelő törvényszék által feltett kérdések

A Fővárosi Törvényszék végzéseiben felhívta a Szerzői Jogi Szakértő Testületet, hogy válaszoljon a felperes 22. számú, az alperes 23. és 25. számú beadványában feltett szakértőhöz intézett kérdésekre.

A megkereséshez csatolt melléletek

A Szerzői Jogi Szakértő Testület (a továbbiakban: SZJSZT, Testület) szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. §-ának (1) bekezdése szerint az SZJSZT nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást, nem tart helyszíni szemlét és nem idézhető.

A Törvényszék a megkereséshez csatolta a polgári ügy aktáját, amely tartalmazza a felek eddigi peres előadásait és csatolt okirati bizonyítékait.

Az eljáró tanács szakvéleménye

A felperes által feltett kérdések:

1. (F/1.) Figyelemmel arra, hogy a perbeli V. termékre vonatkozó vállalkozási szerződés – ellentétben a periratok között ugyancsak elfekvő, 7 évvel későbbi E. elnevezésű termék tekintetében létrejött vállalkozási szerződéssel – semminemű rendelkezést nem tartalmaz a mű felhasználása, illetve átdolgozása tekintetében, így a szerződés rövid rendelkezései mellett vannak-e olyan körülmények, illetve szempontok, melyek alátámasztják vagy cáfolják azt, hogy a perbeli vállalkozási szerződés egyben felhasználási szerződés is. (Kiemelés a felperestől.)

1.1. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) rendelkezései szerint:

”1. § (2) Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen: h) a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyvnyomtatás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve.

A felperes által készített logó is ilyen, úgynevezett alkalmazott grafikai alkotásnak minősül. Alkalmazott grafikai műről akkor beszélünk, ha a grafikai alkotás valamilyen használati cél megvalósítását szolgálja.¹

---

¹ SZJSZT-05/2005 – Alkalmazott grafikai mű felhasználó általi módosításának kérdése.

1.2. A felek eddigi peres előadásai szerint nem kérdéses, hogy a logó egyéni, eredeti jelleggel rendelkező alkotás, azaz szerzői jogi védelem alatt álló mű.

1.3. Az Sztj. 16. §-a (1) bekezdése szerint a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

A felhasználási szerződés az Sztj. V. fejezetében szabályozott önálló szerződéstípus, amelynek háttér jogszabályául a Ptk. szolgál. A felhasználási szerződések tartalmára is jellemző a felek nagyfokú szabadsága; az Sztj. kógens előírása az írásbeli formakényszer.

Az Sztj. úgynevezett szerződéspótló rendelkezései alapján, külön kikötés hiányában a felhasználási engedély nem kizárólagos [Sztj. 43. § (1)], harmadik személynek nem átengedhető [Sztj. 43. § (1)], a felhasználási engedély Magyarország területére vonatkozik és időtartama a hasonló művek felhasználására kötött szerződések szokásos időtartamához igazodik [Sztj. 43. § (4)], továbbá ha a szerződés nem jelöli meg azokat a felhasználási módokat, amelyekre az engedély vonatkozik, illetve nem határozza meg a felhasználás megengedett mértékét, az engedély a szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges felhasználási módra és mértékre korlátozódik [Sztj. 43. § (5)].

1.4. Az Sztj. V. fejezete nem tartalmazza a felhasználási szerződésekre vonatkozó összes rendelkezést, hanem az Sztj. 3. §-a utal arra, hogy azokban a kérdésekben, amelyeket ez a törvény nem szabályoz, a Polgári törvénykönyv rendelkezéseit kell alkalmazni.²

A Testület több szakvéleményben foglalkozott olyan esetekkel, ahol a felek – a formakényszer ellenére – nem foglalták írásba a műre vonatkozó felhasználási szerződést. Perbeli esetben azonban nem az írásba foglalás elmaradása kérdéses, hanem az, hogy a meglehetősen rövid és tömör vállalkozási szerződés felhasználási szerződésnek minősíthető-e?

A szerző és a felhasználó által kötött szerződést annak tartalma és nem elnevezése szerint kell megítélni, így amennyiben a szerződés tárgya szerzői jogi mű, akkor a szerződés felhasználási szerződés és nem vállalkozási szerződés, még abban az esetben is, ha azt az alakítás megsértésével kötötték³. Ennek megállapítása azonban – jogkérdésről lévén szó – a bíróság hatáskörébe tartozik.

1.5. A 2003. november 7. napján kelt szerződésről megállapítható, hogy az elsősorban a pénzügyi-számviteli szempontok igényével létrehozott sablonszerződés volt, azonban az előző válaszuk alapján is felhasználási szerződéshez áll közelebb. Ezzel szemben az E. elnevezésű termék tekintetében létrejött szerződés kétség kívül olyan vegyes szerződés, amely a

---

² E § 2014. március 15-étől hatályos szövege az utaló rendelkezéseket konkrétan is nevesíti, miszerint a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok átszállására, átruházására, megterhelésére, valamint az e törvény hatálya alá tartozó művekkel és egyéb teljesítményekkel összefüggő egyéb személyi és vagyoni jogviszonyokban az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyv rendelkezései az irányadók.

³ Lásd: SZJSZT-09/2006.

vállalkozási elemek mellett rendezni a szerzői mű felhasználásának módját, mértékét és terjedelmét.

Mivel azonban Felperes és a vállalkozási szerződést aláíró Vállalkozó eltérő jogalanyok, ezért a szerződésben az Szjt. 43. §-a által törvényesen szűkített felhasználási engedély terjedelmének tényleges határainak megítélésénél segítségül szolgálhat a Felperes és a Cég 1 által kötött felhasználási szerződés, vagy munkaszerződés. (A peres iratok között nem volt fellelhető a keresetlevélben hivatkozott taggyűlési határozat, mely szerint az alkotás létrehozója személyesen a beltág volt, így az igényeit a szerző személyesen kívánja érvényesíteni.)

Az Szjt. 46. §-ának (1) bekezdése szerint: a felhasználó az engedélyt harmadik személyre csak akkor ruházhatja át, illetve csak akkor adhat harmadik személynek további engedélyt a mű felhasználására, ha azt a szerző kifejezetten megengedte.

(3) Ha a felhasználó a szerző beleegyezése nélkül ruházza át a jogait, illetve ad további felhasználási engedélyt, vagy ha a felhasználási engedély a szerző beleegyezése nélkül száll át, a felhasználó és a jogszerző egyetemlegesen felelnek a felhasználási szerződés teljesítéséért.

Így a *nemo plus iuris* elvből kiindulva, a Vállalkozó is csak olyan jogokat engedhetett át Alperesnek, amelyekkel maga is rendelkezett. A szerző gazdasági társasága csak akkor köthet felhasználási szerződést harmadik személyekkel, ha előbb e jogokat a szerzőtől megszerezte szerződés, vagy munkaviszony keretében. *„Nem elegendő az, hogy a szerző helyett egyszerűen társasága bocsát ki számlát a felhasználó számára. Ettől még a jogát ruházási lánc egyik szeme hiányzik. Kétséges a felhasználó jogszerzése, és az is, hogy jogszerű-e a számla kibocsátása.”*⁴

1.6. A peres iratokból kitűnik, hogy a felek rendszeresen egyeztettek egymással a készülő grafikai műről, annak funkcionalitásáról, amely kitűnik a 2012. december 4-i tárgyalási jegyzőkönyvből is: Bíró kérdésére a felperes: *„Nem tudom, hogy hány alkalommal folyt szóbeli egyeztetés [azzal], aki az alperes képviselőjében eljár a perbeli szerződés megkötése kapcsán, illetőleg azt megelőzően. Már a perbeli szerződés létrejötte előtt leadtam az alperes részére a ténykedésem első eredményét, az első munkámat.”*

1.7. A perbeli szerződés teljesítéseként átadott marketing-konceptió vázlat (5. számú irat CD melléklete) szinopsziséban megfogalmazódik, hogy *„a koncepció célja, hogy a termékhez kapcsolódó kommunikációban kifejezze, illetve megjelenítse...”*. Továbbá a technikai részletek között is szerepel, hogy *„a hirdetésekben ezen kívül csak a fekete, illetve a kettő közötti [piros] színátmenetek jelennek meg. Ez a nyomtatványok esetében lehetőséget ad a gazdaságos kétszínnyomós technika alkalmazására. ... A lepke háromdimenziós modellje szabadon animálható. Az animált motívum felhasználható prezentációk, weboldalak és egyéb multimédiás kiadványok mozgóképpel való kiegészítéséhez.”*

A koncepcióban bemutatásra kerül mintaként dóziskártya és sajtóhirdetés is.

Mindezekből kitűnik, hogy a szerződést kötő vállalkozó tisztában volt azzal, hogy az elkészült logót egy marketing kommunikáció eszközeként, lényegében valamennyi felhasználási móddal felhasználják (többszörözés, terjesztés, nyilvánossághoz közvetítés).

2. (F/2.) Ilyen körülmény, illetve értékelendő szempont lehet-e az, hogy

---

⁴ Faludi Gábor: A felhasználási szerződés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. p. 70.

- a felperes által tervezett végleges V. termék logó és arculat több mint két hónappal a szerződés aláírása előtt elkészült. A szerződéskötést követő két hónap az arculat további elemeinek (szlogen, alternatív logóverziók, tipográfiai megoldások stb.) kidolgozásával telt.
- A felperes a szerződésben „arculati terv + kreatív elemek” címen megállapított összeget e munkafolyamat munkadíjának tekintette, és ettől eltérő értelmezést az alperestől sem szóban, sem írásban nem kapott.
- A szerződésben nincs szó a felhasználási jogok átruházásáról, és nem szerepel benne sem a „logó”, sem az „örökár” kifejezés.
- Felperes a szerződést az alperes alkalmazottjának szóbeli tájékoztatása alapján abban a felvetésben írta alá, hogy ezzel a megállapodással megbízást kapott jövőbeli, a termék marketingjével kapcsolatos grafikus feladatok ellátására is, ezzel ellentétes információt a felperessel nem közölt az alperes. *(Kiemelés a felperestől.)*

2.1. Az alkalmazott grafikai alkotások esetében a szerző többnyire a megrendelő igényeinek és céljának megfelelően hoz létre jövőben megalkotandó művet. A szellemi alkotótevékenység sajátossága, hogy az nem minden esetben a szerződés megkötésével kezdődik. Az „ihlet” sokszor az ajánlatkérő (majdani megrendelő és felhasználó) első felvetésekor már megszülethet a szerzőben, esetleg skicceket is mutat az ajánlatkérőnek, mintegy felvázolva az elképzeléseit. Így az alkalmazott grafikai mű – szerzői jogi értelemben – gyakran már a szerződéskötés pillanatát megelőzően létrejön, a további munka annak szerződésszerű elkészítése (digitális változat, megfelelő felbontású és színeképű változat, az egyes színek megnevezése a Pantone skálán, álló-fekvő változat stb.).

2.2. A szerződések elnevezése (és ez alapján vállalkozói díj, megbízási díj), vagy a felhasználási szerződésben kikötött díj %-os megosztása jogdíj és megbízási díj között elsősorban nem szerzői jogi kérdés. „A felhasználási szerződés alapján fizetett díjat szokták szerzői jogdíjnak is nevezni, holott a kettő nem minden esetben esik egybe. A felhasználási szerződés alapján fizetett díj akkor egyenlő a szerzői jogdíjjal, ha a felhasználási szerződés már elkészült műre vonatkozik, amelyet a felhasználó változatlanul kíván felhasználni. Ilyenkor átadásra sincs [feltétlenül] szükség, hiszen a már nyilvánosságra hozott műhöz a felhasználó máshonnan is hozzáférhet. Ha azonban a szerzőnek a felhasználási szerződés teljesítéséhez még meg kell alkotnia művet, akkor a díj magában foglalja egyrészt a megalkotásnak, tehát a „megbízás” teljesítésének a [munka]díját, másrészt pedig a felhasználási jog átengedéséért járó szerzői jogdíjat is. Ebben az esetben a felek megállapodásán múlik, hogy külön tételesen meghatározzák-e a felhasználási díjat összetevő részeket vagy sem.”⁵ E különbségtétel elsősorban nem szerzői jogi, hanem adózási szempontból releváns ugyanis szerzői jogdíj után magánszemélyek régebben SZJA kedvezményt vehettek igénybe, jelenleg a jogdíj után nem kell nyugdíjjárulékot fizetni, a gazdasági társaságok esetében társasági adó és iparüzési adó kedvezményt vehetnek igénybe stb.

2.3. A jövőben megalkotandó műre kötött felhasználási szerződés teljesítéséhez – akárcsak egy munkaviszonyban létrehozott mű esetén – elengedhetetlen a mű tényleges átadása a felhasználónak. A szerző az átadással gyakorolja a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulás jogát, amely a szerző egyik személyhez fűződő joga. „A mű átadása tehát egyben a felhasználási jog szerződésszerű gyakorlásának lehetővé tétele, a szerződés szükségszerű

⁵ SZJSZT-09/2006. – Grafikai művek szerzői jogi védelme, felhasználása.

eleme. Ebből következik, hogy az átadás nem polgári jogi értelemben vett tulajdon-átruházás, hanem kizárólagos célja a szerzői jogi felhasználás lehetővé tétele.”⁶

Az Szjt. 42. §-a (3) bekezdésének azon rendelkezése, hogy ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni, nem jelentheti azt, hogy a szerző a szerződésből eredő kötelezettségeitől mentesüljön, vagy azt, hogy a felhasználó az őt illető jogoktól elessen. A jövőben megalkotásra kerülő szerzői mű elkészítésére irányuló szerződések esetén „vélelem szól amellet, hogy az átadott szerzői művet a megrendelő felhasználhatja. A megállapodás így egyúttal felhasználási szerződés is. Vélelem szól ezért amellet is, hogy a szerződésben kikötött díj a felhasználás ellenértékét (a szerzői jogdíjat) is magában foglalja. Ennek ellenkezőjét a szerzőnek kell bizonyítania. (BDT2006. 1468).”⁷ Egy meghatározott minőségű grafikai munka elkészítése magában foglalhatja a mű létrehozását, vagy azt, hogy egy már létező művet ahhoz felhasználjanak.

2.4. Mindezek alapján elmondható, hogy egy felhasználási szerződés létrejöttét nem befolyásolja, hogy egy mű létrejött-e már annak megkötésekor, vagy csak azt követően jön létre. A *logó*, vagy *örökár* kifejezések nem szükségszerű elemei a felhasználási szerződésnek. Az eljáró tanács véleménye szerint a Felperes azon feltevése, miszerint „a szerződést az alperes alkalmazottjának szóbeli tájékoztatása alapján abban a felvetésben írta alá, hogy ezzel a megállapodással megbízást kapott jövőbeli, a termék marketingjével kapcsolatos grafikus feladatok ellátására is” – következtetve a többről a kevesebbre – magában foglalja a felhasználási engedély megadott voltát, ugyanis feltételezhető, hogy Alperes nem bízta volna meg Felperest újabb grafikus feladatokkal, ha a grafikai mű felhasználására nem lett volna jogosult.

3. (F/3.) Felperes ismeretei szerint (részben az alperes által a per során szolgáltatott adatok alapján) a V. termék nettó nagykereskedelmi forgalma 2004. október 1-jétől kezdődő 5 üzleti év alatt összesen 5,254 milliárd forint volt. Az alperes által rendelkezésre bocsátott bevételi adatokból kiindulva elméletben megállapítható-e egy arányosnak és méltányosnak mondható, a logó és arculat korlátlan felhasználási jogát is magában foglaló ellenérték? (Kiemelés a felperestől.)

3.1. Az Szjt. 16. §-ának (4) bekezdése szerint, ha e törvény másképp nem rendelkezik, a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg, amelynek – eltérő megállapodás hiányában – a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le. Ha a törvény a felhasználási szerződés érvényességét megszabott alakhoz köti, a díjazásról való lemondás is csak a megszabott alakban érvényes.

A felhasználó által fizetett díjazás többféle módon történhet, így beszélhetünk kockázatmegosztással párosuló jogdíjról, egyösszegű vagy kombinált jogdíjkötésről, de akár ingyenes engedélyezésről is. A díjazás mértéke a felhasználási engedély terjedelmétől függ, így az – amennyiben lehetséges – a korlátlan jogátruházás és az egyszeri, nem kizárólagos, egy felhasználási módra kiterjedő felhasználás ellentételezése között változhat.

⁶ SZJSZT-21/2006 – Doboz formatervek szerzői jogi védelme; a szerzői jogdíj mértéke.

⁷ SZJSZT-17/2012 – Embléma és logó szerzői jogi védelme.

3.2. A felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel arányosság nem „a felhasználónak a szerződés tárgyát képező mű felhasználásából származó bevételt tekinti díjalapnak, hanem a felhasználáshoz kapcsolódó bevételt.”⁸ Ez a díjalap lehet tágabb is és szűkebb is. Tágabb értelemben a tényleges bevételeken túl ide számítható lehet például a pályázati vagy költségvetési támogatás [Sztj.66. § (3)]. Szűkebb értelemben „a díjazásnak a bevétellel való arányba állítása azt is kifejezi, hogy a felhasználás veszteségessége nem emészt el a szerző díjazás iránti igényét.”⁹ Mint ahogy perbeli esetben, egy ingyenes tájékoztató révén is történik felhasználás, attól még, hogy nem a műért fizetnek konkrétan, a felhasználónak lehet/van bevétele (pl.: termékvásárlás). Ez a bevétel - mint díjalap - egységesen és arányaiban vizsgálható a többi jogosulttal, akik perbeli esetben a szerzői jogok jogosultjai mellett az iparjogvédelmi jogok jogosultjai is lehetnek.

3.3. Egy termék létrejöttében többen működhetnek közre, így az egyes iparjogvédelmi vagy szerzői jogi jogosultak más-más arányban veszik ki részüket a tényleges fogyasztói árból. A Testület egy korábbi szakvéleményében vizsgálta az alkalmazott grafikai művek (csomagolás) felhasználásakor figyelembe vehető arányossági szempontokat:

„Ez a rendelkezés az általános szabály, és álláspontunk szerint a jelen esetben is alkalmazható és alkalmazandó. Természetesen a fotó felhasználása a borítón, s egyéb reklámfelületeken történt, így azt a bevételt kellene megállapítani, - és ahhoz arányosítani a szerzői jogdíjat - ami ezekhez a felhasználási módokhoz kapcsolódik, és nem a becsomagolt és reklámozott áru eladásához.

Tekintettel arra, hogy a fotó felhasználásához kapcsolódóan a bevétel külön nem állapítható meg, nem marad más megoldás, mint az átalánydíjban történő megállapodás.

Az a jogdíjszámítási megoldás, mely szerint a szoftver eladásából származó bevételek alapján történjen meg a fotó felhasználása után járó jogdíj megállapítása az Sztj. háttérszabályába, a Polgári Törvénykönyv 201. § (2) bekezdésébe ütközne, ugyanis egyértelműen megállapítható lenne a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnően nagy értékkülönbség.

Az eljáró tanács álláspontja tehát az, hogy fotó borítón és egyéb reklámfelületeken történő felhasználása után az egyösszegű átalánydíj megállapítása az ok- és célszerű megoldás, amint az a felek között is kialakulni látszik.”¹⁰

3.4. Hangsúlyozva azt, hogy a felek a felhasználási engedély ellenértékét szabadon állapíthatják meg, az eljáró tanács álláspontja szerint perbeli esetben sem lehet a felhasználási díjat a forgalmazott termék eladásából keletkező bevétellel arányosítani. Az egyösszegű átalánydíj fizetése szakmailag bevett gyakorlat.

4. (F/4.) Tekintetbe véve, hogy a felperes álláspontja és ismeretei szerint 2005 áprilisától 2009 szeptemberéig sajtóhirdetések és orvoslátogatói szóróanyagok formájában összesen százezres nagyságrendben többszörözték és használták fel engedély nélkül a V. termék logóját illetve arculatát, megállapítható-e a rendelkezésre álló adatok alapján egy méltányos minimum kártérítési összeg? (Kiemelés a felperestől.)

⁸ Faludi i.m. p. 117.

⁹ Ficsor Mihály: A szerzői jogi törvény. Viva Média Holding, Budapest, 1999. p. 67.

¹⁰ SZJSZT-11/2009 – Áru csomagolásán, reklámján felhasznált fotografiai mű szerzői jogdíja

4.1. Mivel a szerzői jogsértés megállapítása bírósági hatáskörbe tartozik, az eljáró tanács a következő szakértői megállapításokat teheti.

Az Szt. 43. §-ának (5) bekezdéséből már hivatkozott szerződéspótló rendelkezés a felhasználási engedélyt a szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges felhasználási módra és mértékre korlátozza.

Ebből következően a szerződés célja logó megfelelő minőségű kivitelezése: szórólapnak, plakátnak stb. Így a felek számára ismert lehetett, hogy az elkészült arculati elemeket, logót az alperes egy meghatározott termékének ismertetésére, népszerűsítésére fogja használni, amelyhez elengedhetetlenül szükséges a logó többszörözése és terjesztése, a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel (on-line vagy televíziós reklámkampány).

4.2. Az Szt. külön speciálisan nevesített *clausula rebus sic stantibus* elvet is tartalmaz, az úgynevezett *best seller* klauzulát. Az Szt. 48. §-a szerint a polgári jog általános szabályai szerint a bíróság akkor is módosíthatja a felhasználási szerződést, ha az a szerzőnek a felhasználás eredményéből való arányos részesedéshez fűződő lényeges jogos érdekét azért sérti, mert a mű felhasználása iránti igénynek a szerződéskötést követően bekövetkezett jelentős növekedése miatt feltűnően nagygyá válik a felek szolgáltatásai közötti értékkülönbség.

4.3. Egy alkalmazott grafikai mű esetében általában ismert a felhasználás célja, módja és mértéke, amely gyakran kapcsolódik egy-egy termék életciklusához, vagy egy reklámkampányhoz.

Egy termék ismertségét fokozó alkalmazott grafikai mű (arculati elemek, logó) felhasználásának elsődleges célja éppen az, hogy elősegítse az eladni kívánt termék kelendőségét akár közvetlenül, akár közvetetten. Így az eljáró tanács álláspontja szerint a perbeli esetre azért sem alkalmazható az Szt. e rendelkezése, mert a felperesnek célja lehetett olyan logót, arculatot tervezni, amely hozzájárul a hordozó termék eladhatóságához, az alperes pedig olyan mű átvételében lehetett érdekelt, amely segíti az üzleti terveinek megvalósulását.

Amennyiben a bíróság úgy ítélné meg, hogy az Alperes a logót jogosulatlanul használta fel – vagy azért mert nem volt rá joga, vagy azért, mert a részére engedélyezett felhasználáson túlterjeszkedett – az eljáró tanács álláspontja szerint a méltányos minimum kártérítési összeg nem állapítható meg.

5. (F/5.) Ha a rendelkezésre álló adatok alapján nem állapítható meg ilyen összeg, akkor milyen további adatokra lenne szükség ennek megállapításához, és azokból kiindulva hogyan lenne kiszámítható a kártérítés összege? (az alperes a Törvényszék kétszeri felhívása ellenére sem teljesítette a felperes adatszolgáltatás iránti kérelmét, többek között a V. termékmarketing költségeiről, a V. termék logó megjelentetésének időpontjairól, módjairól és példányszámairól.) (Kiemelés a felperestől.)

5.1. A 3-4. kérdésekre adott válaszok alapján az eljáró tanács álláspontja szerint jogsértés hiányában nem szükséges kártérítés megállapítása.

6. (A/1.) Jogosult-e a V. termék logójának szerzője a műért fizetendő felhasználási díj mértékét a V. termék tényleges forgalma alapján utólag felülvizsgálni, amennyiben a felek a logó elkészítésére vonatkozó 2003. november 07. napján kelt szerződésben fix díjat kötöttek ki a teljesítés ellenértékeként?

6.1. A 3-4. kérdésekre adott válaszok alapján az eljáró tanács álláspontja szerint a szerző nem jogosult a felhasználási díj mértékét a termék tényleges forgalma alapján utólag felülvizsgálni.

7. (A/2.) A 2003. november 07. napján kelt szerződés felhasználási szerződésnek is tekinthető-e egyben, és ezzel összefüggésben, a kérdéses mű szerző részéről történő átadása magában foglalja-e a jogosultságot arra vonatkozóan, hogy az elkészült művet a megrendelő felhasználja?

7.1. A szakmai szokásokat és a szerződéses gyakorlatot figyelembe véve a 2003. november 7. napján kelt szerződés felhasználási szerződésnek tekinthető, mivel tárgya szerzői mű, továbbá vélelem szól amellett, hogy az átadott szerzői művet a megrendelő felhasználhatja. A felhasználás terjedelmére az Szjt. 43. §-ának szerződéspótló rendelkezései irányadók.

8. (A/3.) A 2003. november 07. napján kelt szerződésben kikötött díj magában foglalja-e a mű felhasználásáért fizetendő felhasználási díjat is?

8.1. A szakmai szokásokat és a szerződéses gyakorlatot figyelembe véve a szerződésben kikötött díj magában foglalja a felhasználási díjat és – %-os megbontás hiányában – a munka elvégzéséhez kapcsolódó további, esetleges díjazást is.

9. (A/4.) Túllépte-e a megrendelő a felhasználási jog kereteit, amennyiben a logót Magyarország területén a V. termékekkel kapcsolatosan kizárólag orvosok felé irányuló ismertetési tevékenysége során felhasználta?

9.1. A 4. kérdésre adott válaszok alapján az eljáró tanács álláspontja szerint az Alperes megrendelő nem lépte túl felhasználási jog kereteit, mivel a felhasználás mértéke és terjedelme az Szjt. 43. §-ának (5) bekezdésének rendelkezésén, azaz a szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges felhasználási módon és mértéken belül maradt.

10. (A/5.) A Magyar Tervezőgrafikusok Egyesülete által korábban tájékoztatásként kiadott és 2006-ig még elérhető árjegyzék alkalmas-e annak igazolására, hogy egy grafikai műért fizetendő felhasználási díj reálisnak tekinthető egy adott időszakban?

10.1. Az egyes műfajok alkotóit tömörítő szervezetek érdekvédelmi célból gyakran készítenek iránymutató díjtáblázatokat. Különbséget kell azonban tennünk e szervezetek között, aszerint, hogy van-e jogszabályi felhatalmazásuk az ajánlott felhasználási díjak meghatározására vagy nincs. Amíg például a Magyar Építész Kamarának ezt a kamarai törvény lehetővé teszi, addig a Magyar Tervezőgrafikusok Egyesületének (a továbbiakban: MTE) erre nincs (nem volt) jogszabályi felhatalmazása. Egyedül a közös jogkezelő szervezetek díjszabásai azok, amelyek az Szjt. felhatalmazása alapján egységes feltételeket és kötelező díjakat állapíthatnak meg – a versenytörvény megsértése nélkül, ez azonban perbeli esetben nem releváns.

10.2. A (többek között) MTE-nek versenyügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perében született jogerős ítélet szerint „*az Árjegyzékben és a Kiadványban megjelölt minimálárak, szorzók, számítások, az egyéb üzleti feltételek meghatározása viszonyítási alapul szolgált a tervezőgrafikai szolgáltatásokkal érintett piac egészére, a professzionális és nem professzionális grafikai tevékenységet végzőkre, így alkalmas az egymás közötti verseny korlátozására.*”¹¹ Ez alapján elmondható, hogy a hivatkozott árjegyzék a szerződés létrejöttékor támpontul szolgálhatott a felek között a felhasználási díj meghatározására. Hangsúlyozandó, hogy sem az MTE, sem más hasonló szervezet, mint például a Magyar Újságírók Országos Szövetségének díjtáblázata nem volt a szerződő felek számára általában kötelező: „*[a] Magyar Újságírók Országos Szövetségének díjszabása csak irány-díjszabás, amely a felhasználó és a szerző közötti, a díjra vonatkozó megállapodás megkötésénél irányt szabhat. Annak alkalmazása azonban a felhasználó vagy a bíróság számára nem kötelező.*”¹²

10.3. A hivatkozott MTE díjjavaslatára akkor és abból a célból készült, amikor kilátásba volt helyezve, hogy a szervezet – több más szervezettel együtt – szakmai kamarává válhat. A díjtábla kidolgozását a tervezői piacon kialakult jelentős eltérések miatt maguk a megrendelők (felhasználók) igényelték. A GVH eljárását követően az MTE a díjjavaslatot minden felületéről eltávolította, így az csak magánszorosításban terjedhetett.

Azonban – a hivatkozott ítélet megállapítására is figyelemmel – a kiadvány alkalmas volt a szakmai gyakorlatot rögzítésére. Az első fejezetében általános fogalmakat tisztázott, mint amelyek a felhasználási jogok is. Ez lehetett egyszeri, számban meghatározott többszöri és korlátlan felhasználási jog. Ez utóbbit nevezte a szakma „örökárnak”. Embléma (logó) tervezésénél minden esetben hozzá kapcsolódik a korlátlan felhasználási jog, és ennek figyelembevételével kellett kialakítani és szerződésben rögzíteni az árat, hiszen lehetetlen azt előre tervezni, átlátni, hogy egy embléma hányszor és milyen felületekre lesz alkalmazva. Ezt a szakmai szokást és gyakorlatot támasztja alá az is, hogy már az Állami Lektorátus által zsűrizett időkben is a korlátlan felhasználási forma érvényesült.

11. (A/6.) A V. termékre vonatkozó szerződés felhasználói szerződés jellegét alátámaszthatja-e, ha a felek szóban egyeztetnek és állapodnak meg a logó készítésének céljáról, és a felek számára ismert és nyilvánvaló tény, hogy mi a megrendelő szándéka egy vényköteles gyógyszerkészítményhez kapcsolódó logóval?

11.1. Az 1.6. és 1.7. válaszok alapján az eljáró tanács álláspontja szerint a szerződő feleknek tudnia kellett, hogy a logót az alperes fel fogja használni.

12. (A/7.) Életszerű és alkalmazható ellenszolgáltatási forma-e a felhasználási jogok gyakorlásáért a fix és egyösszegű felhasználási díj kikötése a szerzői mű jövőbeli és időben korlátlan mértékű felhasználásáért, tekintettel arra a gyógyszeripari sajátosságra, hogy a termékhez kapcsolódó logó tervezésekor és átadásakor a felhasználás jövőbeli mértéke nem ismert, hiszen az a készítmény életciklusához – és még szűkebben véve annak promóciós (ismertetési) szakaszához – kapcsolódik, amelyet a megrendelőtől független gyógyszeripari piaci körülmények befolyásolnak kizárólag?

¹¹ Fővárosi Ítélet 2.Kf.27.435/2007/12.

¹² Kúria Pfv.IV.22.014/2009/8.

12.1. A 3.3. és 3.4. válaszok alapján az eljáró tanács álláspontja szerint az eleve funkcionális jellegű (pl. reklámozás céljára megrendelt) alkalmazott grafikák esetében életszerű és alkalmazható – a gyakorlatban is alkalmazott – a megrendelt grafikához kapcsolódó felhasználási jogok egyösszegű megváltása, azaz korlátlan térbeli és időbeni, a szerződéskötéskor ismert valamennyi felhasználási módra történő jogszerzés.

12.2. A 2. kérdésre adott válasz alapján az eljáró tanács álláspontja szerint perbeli esetben az ilyen széles körű engedélyezés nem történhetett meg, figyelemmel arra, hogy:

- ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni [Szjt. 42. § (3)],
- amelynek keretét az Szjt. 43.§-a ad.

Hivatkozva az eljáró tanács 1.5. válaszára, a szerződésben az Szjt. 43. §-a által törvényesen szűkített felhasználási engedély terjedelmének tényleges határainak megítélésénél segítségül lehet a Felperes és a Bt. által kötött felhasználási szerződés, vagy munkaszerződés.

13. (A/8.) Amennyiben a felhasználási jogok ellenértékét a 2003. november 07. napján kelt szerződésben meghatározott ellenérték nem tartalmazná, akkor az összegszerűség tekintetében:

- **milyen számítási módon lehet a szerző ténylegesen kifejtett munkájával arányos felhasználási díjat meghatározni, tekintettel arra a tényre, hogy:**
- **a gyógyszerkészítmények forgalmának nagysága (bevétel) valamint a logó minősége/felhasználása között nem bizonyított semmilyen egyértelmű és közvetlen kapcsolat,**
- **a V. készítmény vényköteles, azaz az orvosok szakmai meggyőződése meghatározó abban, hogy milyen forgalmat produkál a termék?**
- **ha az érintett vényköteles gyógyszerkészítmény felírásához kapcsolódó tájékoztató anyagokon a logó feltüntetésre is került, annak szerepe nem volt hangsúlyos, mivel a tájékoztató/ismertető anyagok lényegét a készítményhez kapcsolódó tudományos és szakmai információk jelentették? (lásd ismertető anyag másolata)**
- **a logo egyedül, önmagában nem szerepelt a termékkel összefüggésben semmilyen ismertetőanyagon, azaz egyedül semmilyen hatást nem fejtett ki a készítmény ismertségére, és, hogy a készítmény dobozán (amivel a készítmény használatakor a páciens vagy az orvos találkozik) a logó nem is szerepel?**

13.1. A 3. és a 9. kérdésekre adott válaszok alapján az eljáró tanács álláspontja szerint perbeli esetben az Alperes felhasználási jogszerzése az Szjt. 43. §-ára figyelemmel:

- nem kizárólagos,
- harmadik személynek nem átengedhető,
- Magyarország területére vonatkozik,
- időtartama a hasonló művek felhasználására kötött szerződések szokásos időtartamához igazodik.

A szerződés nem jelöli meg azokat a felhasználási módokat, amelyekre az engedély vonatkozik, illetve nem határozza meg a felhasználás megengedett mértékét, ezért az engedély a szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges felhasználási módra és mértékre korlátozódik. Figyelemmel arra, hogy a logó – a felek előadása szerint –

kizárólag a gyógyszerkészítménnyel összefüggésben és kizárólag Magyarországon jelent meg az ismertető anyagokon, így megállapítható, hogy a felhasználás a szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges felhasználási módra és mértékre korlátozódott.

13.2. A 2003. november 07. napján kelt szerződésben meghatározott ellenérték – beleértve esetlegesen az elvégzett munka díját is – a 13.1. válasz szerinti terjedelmű felhasználási engedély ellenértékét tartalmazhatja.

14. (A/9.) Amennyiben a felhasználási jogok ellenértékét a 2003. november 07. napján kelt szerződésben meghatározott ellenérték nem tartalmazná, akkor felhasználási jogok ellenértékeként járó felhasználási díj mértékére irányadó lehet-e a felek között az E. termékkel kapcsolatosan 2010-ben létrejött szerződés, amely a térben és időben korlátlan és kizárólagos felhasználási jogokat is tartalmazó teljesítési díjat – hasonlóan a perbeli V. termékre vonatkozó szerződéshez – egy összegben, hatszázezer forintban állapította meg, amely összeg nagyságrendileg egyébként a Magyar Tervezőgrafikusok Egyesülete által korábban tájékoztatásként kiadott és 2006-ig még elérhető árjegyzékkel is összhangban van (azaz nem kevesebb tőle)?

14.1. A 3. és a 8. kérdésekre adott válaszok alapján az eljáró tanács álláspontja szerint a 2003. november 07. napján kelt szerződésben meghatározott ellenérték tartalmaz felhasználási díjat is.

Amennyiben Alperes a logó vonatkozásában kizárólagos felhasználási jogokat kívánna szerezni, akkor a szakmai gyakorlatnak megfelel az, ha a kizárólagos felhasználási jogokért a szerző + 25-50 %-os felárat kérjen, amely így arányban áll az említett 2010. évi szerződésben kikötött díjazással.

15. (A/10.) Hogyan befolyásolja a felhasználási díj esetlegesen utólagosan megállapított összezszerúségét az a körülmény, hogy a V. termékre vonatkozó szerződés 2003-ban született, míg a szerző korábbi látszólagos egyetértését megváltoztatva a logó felhasználásának megszűnését követően, 2010-ben jelezte a szerzői jogi igényét?

15.1. Az eljáró tanács álláspontja szerint ennek megállapítása nem a Testület kompetenciájába tartozó szerzői jogi szakkérdés.

Budapest, 2015. február 19.

dr. Kiss Zoltán
a tanács elnöke

dr. Legeza Dénes István
a tanács előadó tagja

Sára Ernő
a tanács szavazó tagja